

چند بیت گردی

هر روز سه اصحاب پیغمبر را سر
میرید
اصحاب باو ظفر نمی بردند
بسیار رشید و باهنر است
روپوش او نقابی از گوهر است
تانوبه به شیر علی حیدر میرسید

هر روزی سی گه سحابی ندی ده
بزیه وه سهره
گه سحابه پیمان نهده برده وه زه فهره
یه گجار ره شید وبه حونه ره
رُوپوشی نیقاییکی گوهه ره
هه تا نوره ده که وته وه وه ختمی شیر
علی هه یدهره
به ایجازه گهو له خپوه تی ده هاته
ده ره
بو به قیامت ، له شکر زاوهستان
گهو بهر گهو بهر
مهیدان مهیدانی هه یده ره .
سبجه نیی هه تا ایوارئ
خوین وه کو باران ده باری
شهر و کیشد و قدر قش و بناری^۱

۱ - بنار (بسکون اول) پای کوه، جائیکه کوه بزمن هموار متصل میشود، در اینجا با جنگ مترادف شده است، در جای دیگر در همین بیت بمعنی درشتی و عتاب آمده آنجا که میگوید: حضرت علی (ع) با پسرش محمد درشتی و عتاب کرد.

هه رتک لایان قووه ت دارن
 هه رتک وه ک شیر اینتیزارن
 ساحیبی (ساحیب) گورزن، جه وهه ر-
 دارن .

سو بحانه لالا چوون قهوماوه !
 هه رتک لهشکر مه محتله ماوه

هه تاحهوت زوژئه ودولاه

که لله یان له یه کتری داوه .

سبجه ینیک وه ختی تاو هه لاته

کهو تنه مه یدان وقاش قاش وهه لاته

ئهو زو که زوژی خه باته

هه رتک به حونه روساحیب زاته .

چون زه ماننی پیغه مبه ره

ده پاراوه، ده یگوت: خودایه هه لبت

تو موقه دهرت له سه ره

ده نا عه عالی به جدو هه ره

بو هیچ پیی نا بازه فه ره ؟

ئهوه کهو تنه شان کپشانه

شهزه و گهردن بادانه

هر دو طرف زورمندند
 هر دو مانند شیر در انتظارند
 صاحب گرزند، با جوهر (= شهامت)
 اند .

سبحان الله چه هنگامه یی است !
 هر دو لشکر معطل (= در شگفت)
 مانده است

تاهفت روز این دو جوان

بهم کله زدند.

یک صبح وقت طلوع آفتاب

بمیدان آمدند، باهم در افتادند

امروز روز مبارزه است

هر دو با هنر و صاحب ذات هستند.

چون زمان پیغمبر است

مناجات میکرد، میگفت: خدایا

شاید تو مقدرت بر این است

و گر نه علی با جوهر (= باشهامت)

است

چرا هیچ باو ظفر نمی برد ؟

دو پهلوان شانه های یکدیگر را

میکشند

جنگ است و گردن یکدیگر را

تاب میدهند

ده پسن آلقه‌ی زریبانه .

به عومری عومر دار و عومر بهره

حلقه‌های زره می‌گسلند

بامر کسیکه عمر میدهد و عمر میبرد

(= خدا)

توفیق بدست امام حیدر افتاد

بزمینش افکند، یک جفت پستان

بیرون آمد .

توفیقی خسته‌دهستی ایمامی هه‌یده ره

له‌عهرزی داخستی ، جو تیک زهره

مه‌می که‌وته دهره .

گفت: مرد باش و مکش و مرا بیر

غلام این پیغمبر میشوم

تو مرا دست نظر (= بنده) کن

مرا بگیر، بگو: دست بسر (= اسیر)

است .

کوئی: مه‌رد به‌و مه‌مکوژه و نه‌من

بهره‌ده به‌م‌غولامی نه‌و پیغه‌مبهره

نه‌تو بم که‌دهست نه‌زهره

بم‌گره، بلئی: ده‌ست به‌سهره .

این مادر محمد حنیفه است . اگر

(او را) آوردند سلام و تعظیم

کرد .

نه‌وه دایکی محه‌مه‌د حه‌نیفه‌یه .

نه‌گه هینایان سه‌لامی کرد و ته-

عزیمی کرد^۲ .

[پیغه‌مبهر] کوئی: کیرئی چه‌او بشگاه علوم انسانی پیغمبر گفت: ای دختر چشم‌بنگی

(= مست)

به‌نگیبه

تو اصلت فضیلی است

پهلوانی چون تو نیست

بمن بگو تو نامت چیست ؟

نه‌تو عه سلت فوزه یلیبه

پالهوانی وه‌ک تو نیبه

پییم بلئی نه‌تو نیوت چیبه ؟

۱- پییم وایه نه‌و عیبارّه ته‌ نه‌ گهر آوا با چاتر بو : توفیق که‌وته ده‌ست ایمامی

هه‌دیده‌زه . نه‌ گهر آوا باده‌گه‌ل عیبارّه ته‌ که‌ی پیشه‌وه جورترده بویانی چا کتر رُبک

ده که‌وت .

۲- نه‌و عیبارّه ته‌و عیبارّه ته‌ که‌ی پیشه‌وه نه‌سره .

کوتی: نیوم نهستییه .
 گه ای نهستی سهر به دوژواره
 که لیمه‌ی شه‌هاده‌تت بیته وه له زاره
 تاله نه‌سحابیه کت پکه مه‌وماره
 خودا پینکی هینای کار و باره
 لاچو له‌سهر دینی کوفاره .
 زاوه‌ستا به‌ته‌ژ ده‌ستییه
 جاز این نه‌وه جووایی چیه ؟
 ده‌یگوت: نه‌ی نه‌بیه، تووم نه‌بیه
 چه‌ندی نه‌سحابیه هه‌ن له‌عه‌زیه
 هینده‌ش بین، بلین : نه‌وه هه‌موی
 عاسمانیه
 هیچ نه‌سحابه‌م قه‌بول نییه
 هیچی له‌قاییلی مندا نییه
 له‌ژوژی مه‌یدا نداریه
 من شیرم نه‌وان ژویه
 بو‌عه‌لی بوم بی به‌ریه
 هاشاله‌دای و بابیه
 له‌ملک وشاه و ته‌ختیه
 له‌عه‌لی زیاتر که‌سم قه‌بول نییه .
 جافه‌رموی: نه‌ستی سهر به دوژواره
 گفت: نامم استی^۱ است .
 ای استی شوریده‌سر
 کلمه‌ شهادت را بر زبان جاری کن
 تا از صحابه‌یی ترا عقد کنم
 خدا کار و بار ترا بر آورد
 از دین کفّار بر کنار شو .
 با تردستی ایستاد
 حال بدانیم جواب این چیست؟
 میگفت: ای نبی بمرگ تو قسم
 تمام اصحابیکه در زمین هستند
 همین اندازه هم از آسمان بیایند
 هیچ صحابه‌یی را قبول ندارم
 هیچ‌کدام قابل من نیست
 در روز میدان‌داری
 من شیرم ایشان رو باهند
 برای علی از قوم و خویش خود
 بریدم
 حاشا از پدر و مادر
 از ملک و شاهی و تخت
 غیر از علی کسی را قبول ندارم .
 پس فرمود: ای استی شوریده‌سر

که لیمه‌ی شهاده‌ت بی‌له‌زاره

هه‌تاله عدلیت پکه مه‌وه ماره .

کوئی نه‌وه نه‌ستی ده‌زه‌ریفه

نیویان لی‌گوژی، نیویان ناحه‌نیقه .

له‌وه نه‌ستی ده‌دهم دورّه

ساله وه‌ختی تی‌وه‌ر نه‌گه‌زا

خودا به‌وی ده‌داوه‌کوژه .

له‌وه نه‌ستی ده‌زه‌ریفه

خولاً ده‌یدایه‌کوژیکی بی‌ناقیس

وله‌تیفه

نیویان ده‌نام‌مه‌ده‌به‌دایکی هه .

لیان ده‌دا اینو‌حه‌نیفه .

ئه‌گه‌ر نه‌وه‌گیرا ، کافران‌شکان

گه‌زان‌هوه‌بو‌قه‌یسه‌ری ژومئ .

حه‌ززه‌تی‌علی‌حه‌ززه‌تی‌فاته‌شی

ژن‌بو . نه‌وه‌مه‌مه‌ده‌سی‌سال

له‌حه‌ززه‌تی‌حه‌سه‌ن‌و‌پینج‌سال

له‌حه‌ززه‌تی‌حوسین‌گه‌وره

تر‌بو .

کلمه‌ شهادت را بر زبان بیاز

تا از علی عقدت کنم .

استی ظریف کلمه‌ شهادت را گفت

نامش را عوض کرده‌ حنیفه گذاشتند

آن استی دردهان

سالگرد او نرسیده بود

خدا باو پسری میداد .

آن استی ظریف

خدا باو پسری بی‌نقص و لطیف

میداد

اسمش را محمد میگذاشتند و بنام

مادرش او را ابن‌حنیفه میخواندند

اگر این گرفتار شد، کافرها شکست

خوردند، به‌قیصر روم باز

گشتند . حضرت فاطمه هم زن

حضرت علی بود . ابن‌محمد

سه‌سال از حضرت حسن و پنج

سال از حضرت حسین بزرگتر

بود .

۱- هه‌تا ایره‌ مناجاتی تی‌وه‌وه‌لی‌تی‌وژی‌وشوینیتی؛ نه‌وجار دینه‌سه‌ره‌به‌یتی

مه‌مه‌ده‌حه‌نیفه‌ی .

چون خودا دنیای وادانا
 لهزه‌مانی هه‌ززه‌تی آدهم تاده که-
 ویتنه‌ئو زه‌مانه
 محهمه‌دیان نارده ده‌فته رخانه

چون خدا دنیا را چنین نهاد
 از زمان حضرت آدم تا میرسد باین
 زمان
 محمد را بدفترخانه (= مدرسه)
 فرستادند

دایکی به‌دلّ موسولمانه .
 محهمه‌د زرینگ و خوش‌ئه‌حوال بو
 وه کوشمقاری خال خال بو
 به‌وه پیک نایه مندال بو
 به‌سهر مامو ستای دا زال بو .
 خویندی خویندنی ته‌واوه
 به‌عومری خودای وارزقاوه
 کوژینکی زور ساحیب ناوه
 به‌عومری خودای ؛ دروستی کرد
 بلین: ساحیب ناوه
 بوژژینک ئه گهر بلین لینی قه‌وماوه .

مادرش بدل مسلمان است .
 محمد زرنگ و خوش‌احوال بود
 مانند شمقار خال خال بود
 این دلیل نیست که خردسال بود
 بر استادش فایق بود
 خواند خواندن تمام
 باهر خدا چنان آفریده شده است
 پسری بسیار صاحب نام است
 خدا چنانش درست کرد که بگویند:
 صاحب نام است
 برای روزیکه اگر بگویند: سختی
 باو روی آورده است .

پادشاهها تنها تو رحمانی
 عمر (محمد) چهارده ساله است
 درمکه و مدینه نان گران شد
 چون خدا چنین مقدر کرده‌است

پادشایه هه‌رتو زه‌حمانی
 عومری له‌چارده سالانی
 له‌مه ککه و مددینان بو به‌نانگرانی .
 چومکه موقه‌ده‌ر خودا وای داوه

۲- شمقار (بسکون اول و دوم) یکی از مرغان شکاری است، برخلاف عربی در کردی ابتدا بساکن جائز است .

نان و آویان کم مانده است
بیت المال خالی شده است
کار بدی روی داده است .

حضرت علی بخانه آمد، سه مهمان
با او بود .

چون ایشان آنقدر مست خدا بودند
نمی پرسیدند: غذا چه داریم ؟

مهمانها گرسنه بودند ، اهل طائف
بودند، مانده (= خسته) بودند.

فرمود برای مهمانها نان (= غذا)
بیاورید. معزمانه باو گفتند:
آخر نیست .

پس گفت: اگر نباشد من شرمنده
مهمان میشوم ، چطور مهمان
داشته باشم و چیزی نباشد ؟

غلامی داشتند نامش تتر بود. گفتند:
او را به بیت المال فرستاده ایم
در آنجا برای ما و برای دیگران
چیزی یافت نشده است .

پسرش محمد حنیفه دست و نظر (-)
بحال احترام) ایستاده بود
تاهرامری که داشته باشد انجام دهد.

نان و آویان کم ماوه
بهیت و لماله بدتال کراوه
کاریکی خراب روی داوه .

ئهوه حهزره تی عهلی هاتهوه ، سی
میوانی ده گهل بون .

چون ئهوان هیئنده مهستی خولایی
بون نه یان ده پرسی چمان هه یه
وچمان نییه .

میوان برسی بون . خه لکی تاییفی
بون، ماند و بون .

فهرموی: نانی بینن بؤمیوانان. مه.
حره مانه پییان گوت: آخر نییه.

جا کوتی : ئه گهر نه بی ئه من خه
جاله تی میوان ده بم ، جاچون
میوانده گهل بیت و هه چمان نییه؟
غلامیکیان بو نیوی ته تهر بو

کوتیان: ناردومانه ته بهیته لمان له
وئی بؤ کهس نه ماوه هه تا بؤ ایمه.

محه مهده حه نیفه ی ده ستونه نه زه ری
زاوه ستا بو ، بزانی چومر یکی

هه یه بیکا .

ایمام بوشیری چه بهار

امام شیر جبار بود

له گهال کوزی گرت بنار

باپسرش جدل گرفت :

میوانم دیتن هزار .

مرا هزار مهمان میآید .

نه بیج نه نان نه آردی

اگر آرد و نان نباشد

بکه و مه سدر قسدهی ساردی .

مورد سخن سردش واقع میشوم .

میوان بزوا بیج دهر خووارد

اگر مهمان غذا نخورده برود

پکه و مه سه ر قسدهی ده سارد

آماج سخن سرد واقع میشوم

میوان خیر و بدره کدت

مهمان خیر و برکت (است)

له بو دنیا و قیامت

برای دنیا و قیامت

له بو دنیا به سفت

مهمان نوازی از صفات حسنه است

له بو قیامت بیج جه ننه ت .

مهمان نواز جایش در بهشت است .

نانداران کاری خو کرد

نانداران کار خود را کردند

گویان له مه یدان دهر کرد

گوی را از میدان ربودند

زو حیان له دوزق هه لبر د

روحشان از دوزخ خلاص شد

زو یان له جه ننه تیج کرد

به بهشت رو کردند

بیج نانا بیج ایمان مرد .

بی نانا بی ایمان مردند .

چون ده بیج تو توه بزانی

چون باید تو این را بدانی

تا عمرت بیج فانی

تا عمرت فانی شود

بیج خوړاك و بیج نانی .

بی خوراك و بی نان هستی .

نه من ته لڅه نه حوالم

من احوالم تلخ است

مووا خیزه ی مال و مندالم .

مواخذة زن و بچدام .

نه من به و هم نه زانی

من باین ندانستم

بی خورا کی و بی نانی
 له کنه خوی تو نوجووانی
 ساحیب گورزی گرانی
 نه تو خوارزای کافرانی .
 چاکم بده یه مه یله
 خالی نه تو فوزه یله
 مهمله که تی دوجه یله .
 سویندم خووارد به بی نه زیر
 ده بی پچی و نه بی گیر
 کافران بگری به یه خسیر
 ده غل پیدا که ی به شیر .
 کافران پکه ی دل مه لول
 نه گهر پچی نه سته مبول .
 به حو کمی گورزو به شان
 به فدرمانی شای ره حمان
 له پیش دا پچو تپو خالان
 به حو کمی شیری ده بیان
 ده بی په پیدا که ی ده غل و نان
 من رو زه رددم له میوان .

بی خوراک و بی نان هستی
 جائیکه تو نوجوان هستی
 صاحب گرز گران هستی
 تو خواهرزاده کافرها هستی .
 خوب بمن میل بده
 دایی تو فضیل است
 مملکت او دجیل است .
 به بی نظیر (= خدا) سو گند خوردم
 باید بروی و گیر (= معطل) نشوی
 کافرها را اسیر کنی
 باشمشیر غله پیدا کنی .
 کافرها را افسرده دل کنی
 اگر باستانبول بروی .
 بحکم گرز و بحکم شانه
 بفرمان شاه رحمان (= خدا)
 قبلاً نزد داییهایت برو
 بحکم شیر دبان
 باید غله و نان پیدا کنی
 من از مهمان روزرد (= شرمنده)

هستم

ساز (= آماده) باش، زود باش، گیر
 (= معطل) مشو

سازبه، زوبه، مه به گیر

هیچ مه که به عانه و ته قسیر
 زه فیتی بی مو به شیر .

چونه نویری، لهنز گوتی بون هه تا
 که و تنه شوئی. کوتیان: نه هاری
 نه داوینی پیچینه وه شتیکی زور
 چا کمان ده داتی. نه گه هاتنه وه،
 ده شی زانی هیچیان نییه، به
 حه زره تی فاته می کوت: نانی
 بیینه. بییا لیکه خوی دانا، آوی
 تی کرد، کوتی:

بیس میللا هه زره حما نیر زه حیم
 به قوووه تی حهق کار سازی قه دیم
 ایلاهی نه گهر نه تو چده که می
 له میوان وایمام خه جالهت نه که می.

نه گهر هیئای آوه که می داناشه
 میکیان هه ل کرد بو، ایمامی
 عه لی کوتی:
 شه مه که بکوژینه وه. ته مه نهای کرد،
 کوتی: ایلاهی خه جاله تم نه که می.

هیچ بهانه (میار) و تقصیر مکن
 مبشر رفیقش باشد .

(هممانها) بنماز رفتند، تاشب در مسجد
 بودند. گفتند: بما ناعار نداده
 است، بمنزلش برگردیم بما
 غذای خوبی خواهد داد. اگر
 (= وقتیکه) برگشتند، البته
 حضرت علی میدانست که در
 خانه چیزی ندارند، به حضرت
 فاطمه گفت: نان بیار. حضرت
 فاطمه یک پیاله نمک گذاشت
 و بر آن آبریخت، گفت:

بسم الله الرحمن الرحيم
 بقوت حق کار ساز قدیم
 الهی اگر (= شکفتا) توجه میکنی
 از مهمان و امامم خجالت نکنی .

اگر آورد آبر را گذاشت، شمعی را
 روشن کرده بودند، امام علی
 گفت:
 شمع را خاموش کن. تمنا کرد، گفت:
 الهی خجلم نکنی.

گفت: چرا غمان کشته شد، بسم الله،
مانع ندارد. بامر خدا

خوانی از بهشت آمد. چنین غذای
لذیذی را هیچوقت نخورده بودند
آن آب باین طعام مبدل شد. شکر
نعمت بجای آوردند. حضرت
علی گفت:

چراغ را روشن مکن، خودتان هم
نان بخورید، آن شب باین
(طعام) رفتار کردند.

پس محمد بمیان اسلحه میرفت
از يك يك آنها گرد گیری میکرد
از سابله^۲ گرد میگرفت
از رای غزای کافر ها
بسیست و چهار زرگ^۳ نادر
سر پولاد سیه آهن
یکی از دیگری گرانبها تر
رنگشان مانند آتش فروزان است

کوتی: چرا که همان کوژاوه،
بیسیمیللا قهیدی ناکا. به عومری
خودای

خووانیکی به حه شتیی هاته سهزی
قده قه تیان نه خو وارد بو.
آوه که بو بهو ته عامه. تیعمهت به
زیادیان کرد. کوتی:

چرا که هه^۱ مه کهوه؛ بو خوشتان
نسانی پخون. گهوی شهوی
رفتاریان بهوه کرد.

جائهوه محممه ده چوه تیوچه کان
فوی ده کرد له یهك یه کان
سابله تۆزی ده ته کاند
له بو خهزای کو^۱ په کان.
دوو ازده دو زه رگی نادر
سه ر پؤلای قهره تهر
یهك له یهك به قیمهت تر
زه نگ ده سوتین وهك آگر

۱- این کلمه ظاهراً کردی نیست شاید ترکی باشد در لهجه اهالی آذربایجان همانند

این لفظی وجود دارد که جنبه ناسزا و دشنام دارد.

۲- سابله بسکون سوم و فتح چهارم يك نوع حربۀ آهنی است شاید شمشیر به قلمه باشد.

۳- زرگ بر وزن برگ میله آهنی نوک تیز که امروزه در اویش با خود حمل میکنند.

یه کیان له یه کیان چاتر
 نهی کرد ئه ندیش و فکر
 دووازده دوزه رگی دوشوار
 سه رپاک پؤلان و نوک دار
 آو دراون بهزه هری مار
 پاک غهده نگن وهک زه شمار

یکی از دیگری بهتر
 اندیشه و فکر نکرد
 بیست و چهار زرگ دشار^۱
 همه فولادند و نوک دار
 بازره مار آب داده شده اند
 همه خدنگ (= راست) و مانند مار
 سیاه هستند

له بو خهزایه کوفقار .
 دووازده دوزه رگی نادر
 هه ل گران ئه تو بگر .
 زری و قه لغان و خه نچه ر
 تیر داندران ئه و بهر ئه و بهر
 واله خوئی ده دا حونه ر .
 دووازده بو تیخی ده بیان
 جه و هه ریان له ده زژان .

برای غزای کفار (بکار میروند).
 بیست و چهار زرگ نادر
 برداشته شدند، تو بگیر^۲.
 زره و قلغان^۳ و خنجر
 تیر آنور و اینور نهاده شدند
 (محمد) هنر و شهامت از خود نشان میداد.
 دوازده تیغ دبان بود
 از آنها جوهر میریخت.

بقیه دارد

۱- دشوار ظاهراً در اینجا جنگی و لایق کارزار معنی میدهد.
 ۲- شاید بگوید که تو این مطلب را خوب تحویل بگیر.
 ۳- قلغان ترکی و بمعنی سیر میباشد.